

Andrzej Wajda (1926-2016)

Andrzej Wajda – urodził się **6 marca 1926** roku w Suwałkach. Reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta i scenograf, jeden z najwybitniejszych twórców w historii światowego kina. Syn Anieli Białowąs i oficera Jakuba Wajdy (*zamordowanego w 1940 roku w Katyniu*). W 1934 roku rodzina Wajdów przeprowadza się do Radomia. Andrzej w młodości czynnie działa w harcerstwie. W 1939 roku udaje się do Lwowa, aby wstąpić do Korpusu Kadetów, jednakże nie zostaje przyjęty. Wojnę spędza w Radomiu, gdzie bierze udział w tajnym nauczaniu oraz pracuje fizycznie, aby wesprzeć budżet rodziny. W roku 1942 wstępuje do Armii Krajowej, gdzie działa jako łącznik. Po wojnie w latach (1946-1949) studiuje malarstwo na krakowskiej ASP. W roku 1949 rozpoczyna studia reżyserskie w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Debiutuje 1951 etiudą „*Zły chłopiec*” oraz dokumentem „*Ceramika ilżecka*”. Jego nauczycielem i wzorem do naśladowania jest Aleksander Ford, z którym pracuje na planie filmów „*Piątka z ulicy Barskiej*” i „*Młodość Chopina*”. Studia kończy w 1953 roku. Najlepszy okres w jego twórczości przypada na lata pięćdziesiąte, kiedy to powstają jedne z jego największych dzieł „*Pokolenie*” (1954 r.), „*Kanał*”, „*Popiół i diament*” (1958 r.) czy „*Wszystko na sprzedaż*”. W 1972 r. ukazuje się jego adaptacja „*Wesela*” Stanisława Wyspiańskiego. Następnym filmem opartym na polskiej klasycie literackiej jest „*Ziemia Obiecana*” na podstawie powieści Władysława Reymonta. Film spotkał się z wielkim uznaniem, między innymi w Moskwie, gdzie zdobył Złoty Medal na MFF. Kolejny ważny film to „*Człowiek z marmuru*”, który miał swoją premierę w 1976 r. (*debiutowała w nim Krystyna Janda*). Tematykę polityczną Wajda podjął ponownie w 1981 r. w filmie „*Człowiek z żelaza*”, film porusza tematykę „Solidarności”. Wyreżyserował również adaptacje „*Pana Tadeusza*” (1998 r.) oraz „*Zemstę*” Aleksandra Fredry (2002 r.).

Warto wspomnieć również o filmie „*Katyń*”, który swoją premierę miał w 2007 r. i przedstawiał prawdę o zbrodni katyńskiej. Film nominowano do Oscara podobnie jak „*Powidoki*” (2016 r.), który był ostatnim filmem Wajdy.

Związany był z Teatrem Starym w Krakowie i Teatrem Powszechnym w Warszawie. W latach 1989-1991 zasiadał w senacie RP. Wielokrotnie publicznie komentował sprawy polityczne. Jest kawalerem Orderu Orła Białego – najwyższego odznaczenia przyznawanego w Rzeczypospolitej Polskiej. Bardzo ważnym polem aktywności Andrzeja Wajdy była działalność pedagogiczna. W latach 60. wykładał na Wydziale Reżyserii PWSFiT w Łodzi.

Był kierownikiem artystycznym i inicjatorem powstania istniejącego od 1972 do 1983 roku Zespołu Filmowego „X”. W 2002 roku założył w Warszawie ***Mistrzowską Szkołę Reżyserii Filmowej Andrzeja Wajdy***, działającą z sukcesami do dziś. Szkoła wykształciła wielu znaczących dla polskiego kina twórców filmów dokumentalnych i fabularnych. Andrzej Wajda życzył sobie, by tantiemy z jego utworów filmowych przekazywane były na stypendia dla uzdolnionej młodzieży. W teatrze Wajda dał się poznać jako wytrawny i uważny interpretator Dostojewskiego, Wyspiańskiego i Szekspira, a jego sceniczny dorobek obejmujący blisko 50 realizacji. Umiera w wieku 90 lat, **9 października 2016** roku w Warszawie. Urna z jego prochami znajduje się na cmentarzu Salwatorskim w Krakowie.

Filmografia

- 1951 - **Zły chłopiec**
- 1951 - **Ceramika ilżecka (dokument)**
- 1954 - **Pokolenie**
- 1956 - **Kanał**
- 1958 - **Popiół i diament**
- 1961 - **Samson**
- 1965 - **Popioły**
- 1972 - **Wesele**
- 1974 – **Ziemia obiecana**
- 1976 - **Człowiek z marmuru**
- 1981 - **Człowiek z żelaza**
- 1990 - **Korczak**
- 1999 - **Pan Tadeusz**
- 2002 - **Zemsta**
- 2007 - **Katyń**
- 2013 – **Wałęsa, Człowiek z nadziei**
- 2016 - **Powidoki**

Opracowała: Elżbieta Młynek